

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ของประเทศไทยที่ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปัญหามลพิษ เป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อชุมชนมากกว่า ในอดีตผลเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางด้าน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การเพิ่มของจำนวนประชากร และการเพิ่มสิ่งปลูกสร้างอาคารต่าง ๆ จึงมีผลให้การจัดการมลพิษ มีความยุ่งยาก และซับซ้อนมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านปริมาณของขยะที่เพิ่มมากขึ้น ด้านเทคนิควิธีการและการวางแผนการจัดการมลพิษ

รูปแบบการจัดการมลพิษของกรุงเทพมหานคร ที่เคยปฏิบัติกันมา

1. หน่วยงานรับผิดชอบเป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น งานรักษาความสะอาดของเขตต่าง ๆ สำนักรักษาความสะอาด และมีการว่าจ้างเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในบางเขตเช่น เขตคลองเตย

2. วิธีการปฏิบัติงานใช้วิธีการที่เคยปฏิบัติกันมา เช่น การกำหนดความถี่ของการให้บริการ เส้นทางรถเก็บขน ระยะเวลาการเก็บขน การขนย้าย เป็นต้น

3. ชาวผู้เชี่ยวชาญ แนวทางและการนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

3.1 ไม่มีการแยกแยะประเภทของขยะ โดยเฉพาะขยะอันตรายที่มาจากโรงงานและโรงพยาบาล

3.2 บุคลากรขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการจัดการมลพิษ โดยเฉพาะ

3.3 ไม่มีแผนในการดำเนินการมูลฝอยที่แน่นอนชัดเจน

ด้วยเหตุนี้หน่วยงานของรัฐมักจะประสบปัญหาด้านงบประมาณ ทำให้การวางแผนการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้อง การเลือกใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลที่ทันสมัย ต้องใช้เงินลงทุนสูงจึงทำให้ถูกเปลี่ยนไปใช้วิธีการแก้ไขเฉพาะหน้าที่ยากกว่า ประกอบทั้งการลงทุนแก้ไขหรือป้องกันปัญหามลพิษเป็นงานที่ไม่สามารถวัดผลกำไรออกเป็นตัวเงินได้ ดังนั้นงบประมาณจึงถูกนำ

ไปใช้ในงานก่อสร้างและงานพัฒนามากกว่า แต่ในปัจจุบันความยุ่งยากและความซับซ้อนของปัญหาเพิ่มมากขึ้น การแก้ไขปัญหาโดยวิธีที่เคยปฏิบัติมาไม่สามารถทำได้และหากไม่ดำเนินการให้ถูกหลักสุขาภิบาลแล้วปัญหาต่าง ๆ ก็จะตามมาคือ

1. เป็นบ่อเกิดของโรคต่าง ๆ แหล่งอาหารและเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรคและสัตว์อื่น ๆ
2. อาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ได้อันเนื่องมาจากการเผาขยะหรือก๊าซที่เกิดขึ้นจากการหมักขยะ
3. ทำให้เกิดความสกปรกแก่พื้นดิน บริเวณใกล้เคียงและเกิดมลพิษแก่แหล่งน้ำทั้งแหล่งน้ำผิวดิน (Surface water) และแหล่งน้ำใต้ดิน (Ground water) อันเนื่องมาจากน้ำที่ออกมาจากกองขยะ (Leachate)
4. เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดความรำคาญ เช่น มีกลิ่นเหม็นหรือมีฝุ่นกระจายเวลาลมพัด
5. ทำให้บ้านเมืองสกปรกรุงรังมีสภาพน่ารังเกียจไม่น่าดู เสื่อมเสียต่อทัศนียภาพของเมืองและแสดงให้เห็นถึงความไม่เจริญของบ้านเมือง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี หลักการ แผนงานและแนวความคิดทางผังเมืองและทางสุขาภิบาลเพื่อการวางแผนการจัดการมูลฝอยในชุมชนเมือง
2. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ทั่วไปของฝั่งธนบุรีซึ่งจะมีผลต่อปัญหาและการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี เช่น การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคมขนส่ง สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร การบริหารการคลังท้องถิ่นและแนวโน้มการพัฒนาของเมืองในอนาคตของฝั่งธนบุรี
3. เพื่อศึกษาลักษณะ ประเภท แหล่งกำเนิด ปริมาณของมูลฝอย ฝั่งธนบุรี
4. เพื่อศึกษาระบบการจัดการมูลฝอยของฝั่งธนบุรี ที่ได้ปฏิบัติกันมาในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย
 - 4.1 ระบบการจัดเก็บ เช่น เส้นทาง การจัดเก็บ ความถี่ในการให้บริการ การขนย้าย เป็นต้น
 - 4.2 ระบบการกำจัดและทำลาย เช่น การฝังกลบ การเผา และการทำปุ๋ย
 - 4.3 การนำกลับมาใช้ใหม่
 และแผนงานการจัดการมูลฝอยของฝั่งธนบุรีในอนาคต
5. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อการวางแผนการจัดการมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและถูกต้องตามหลักการวางผังเมืองและสุขาภิบาลชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

1. บริเวณพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) ตามเขตการปกครองจำนวน 11 เขต
2. ศึกษาโดยการแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 3 เขตคือ เขตชั้นใน (เขตเมือง) เขตชั้นกลาง (เขตต่อเมือง) เขตชั้นนอก (เขตชานเมือง)

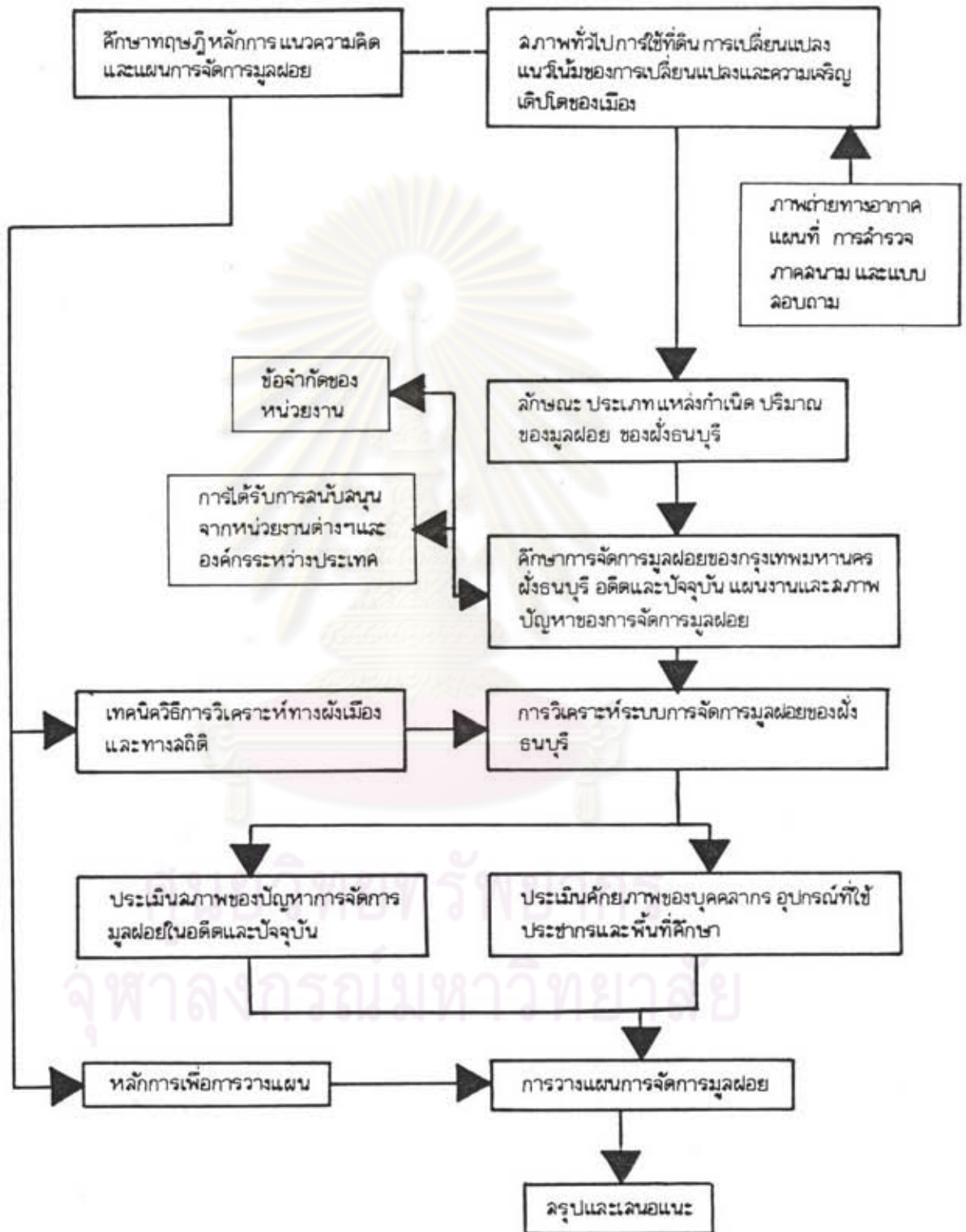
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี หลักการ แผนงานและแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาสภาพการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร ช่วงปี พ.ศ. 2523-2535
4. ศึกษาสภาพต่าง ๆ ในพื้นที่จริงโดยการออกสำรวจภาคสนาม บันทึกข้อมูลต่าง ๆ จากการสังเกต การสัมภาษณ์และการออกแบบสอบถาม
5. วิเคราะห์ ประมวลผลและหาความสัมพันธ์โดยอาศัยหลักวิชาการสถิติและทางผังเมืองและนำผลที่ได้จากการศึกษามาแสดงผลการศึกษาในรูปของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิและแผนที่
6. ใช้กระบวนการทางผังเมืองในการระบุปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ เสนอแนะแนวทางเลือก เปรียบเทียบและประเมินทางเลือก และจัดทำแผนงานการจัดการมูลฝอยฝั่งธนบุรี
7. เสนอแนวทางและรูปแบบการจัดการมูลฝอยในฝั่งธนบุรี คู่มือที่ 1.1

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่จริงโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักในการศึกษา จากการสังเกต ออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มประชาชน นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมอยู่แล้ว สถิติ เอกสารและแผนที่ จากหน่วยงานราชการและเอกชนดังนี้
 - งานรักษาความสะอาดของเขต ทั้ง 11 เขต ของฝั่งธนบุรี
 - กองวิชาการ สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา

- กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
- สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- กรมอนามัยและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด
- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) เป็นต้น
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพของปัญหาการจัดการมูลฝอยของฝั่งธนบุรี
2. ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการจัดการทำแผนการจัดการมูลฝอยของหน่วยงานท้องถิ่นต่อไป
3. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในพื้นที่อื่นที่มีความคล้ายคลึงกันและประโยชน์ในการใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการวางแผนการจัดการมูลฝอยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อจำกัดของการศึกษา

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากหน่วยงานราชการซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ถึงแม้ว่าจะมีความคลาดเคลื่อนไปบ้างซึ่งอาจไม่ทันต่อเหตุการณ์และได้สำรวจภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

ความหมายของคำ

1. มูลฝอย ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 หมายถึง เศษอาหาร เศษกระดาษ เศษผ้า เศษไม้ เศษอิฐ ซากสัตว์ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาดหรือที่อื่น ๆ

2. พื้นที่ฝั่งธนบุรี หมายถึงพื้นที่เขตการปกครองของกรุงเทพมหานครฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อหันหน้าสู่อ่าวไทย จำนวน 11 เขต

3. เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง เขตชั้นนอก หมายถึงพื้นที่เขตที่แบ่งโดยกองผังเมืองสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ตามลักษณะความเป็นเมือง (Urbanization) ดังนี้ (ดูแผนที่ 1.1 ประกอบ) เฉพาะฝั่งธนบุรี

- เขตชั้นใน ประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกใหญ่

- เขตชั้นกลาง ประกอบด้วย เขตบางพลัด เขตบางกอกน้อย เขตภาษีเจริญ

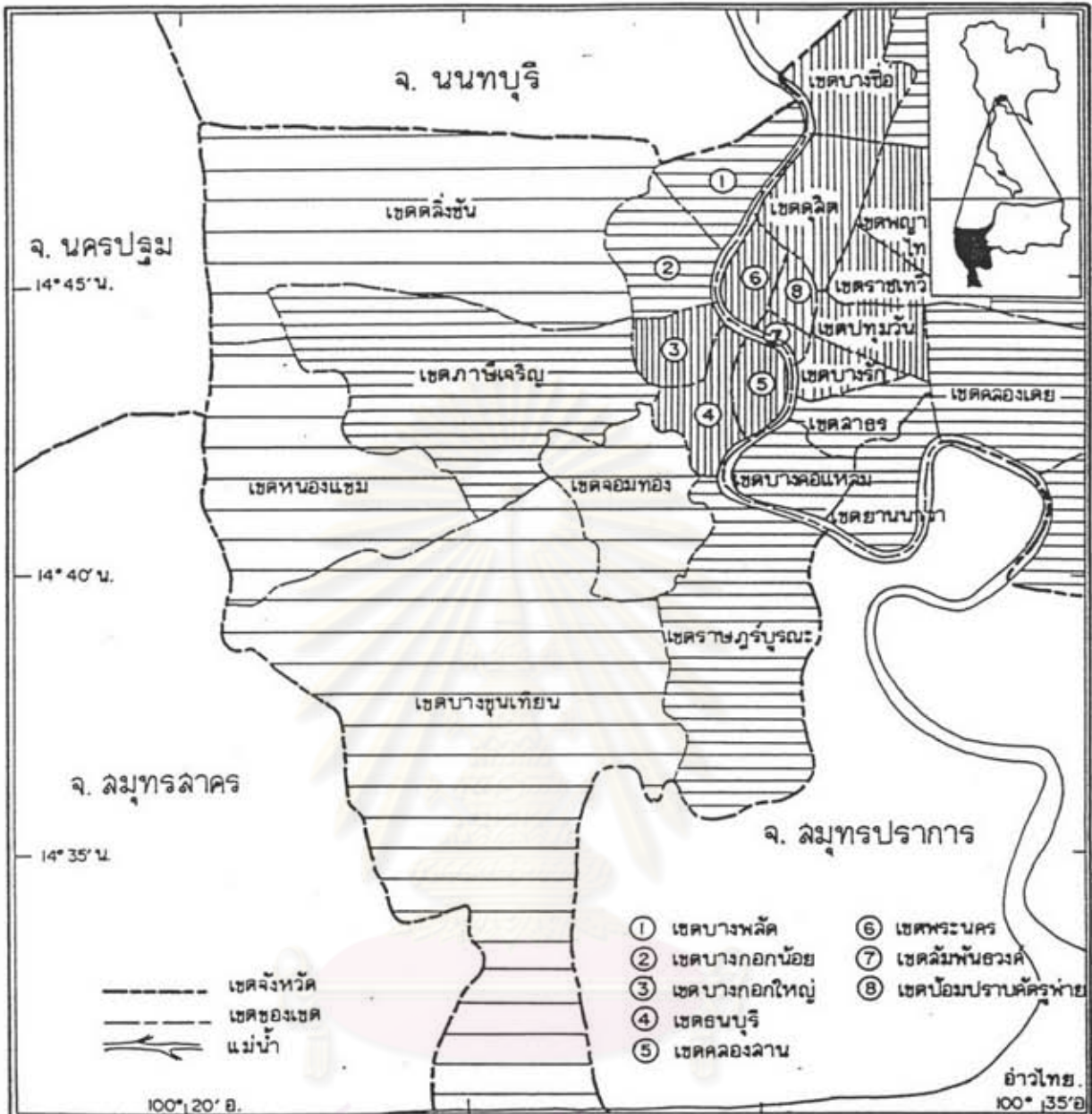
และเขตราษฎร์บูรณะ

- เขตชั้นนอก ประกอบด้วย เขตคลองสาน เขตหนองแขม เขตจอมทอง และ

เขตบางขุนเทียน

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาเพื่อการวางแผนการจัดการมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)

แสดง : เขตการปกครองกรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี
สัญลักษณ์

- เขตชั้นใน หรือเขตเมือง
- เขตชั้นกลาง หรือเขตต่อเมือง
- เขตชั้นนอก หรือ เขตชานเมือง

มาตราส่วน 1:200,000

 2 0 2 4 กม.

แผ่นที่ 1.1

ที่มา: กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร